

– великі витрати на виконання покарань у виді позбавлення волі – утримання великої кількості громадян у виправних установах важким тягарем лягає на бюджет держави, стримує вирішення багатьох соціальних завдань, сприяє поширенню звичаїв і традицій кримінального середовища.

Література:

1. Богатирьова О.І., Олефір Л.І. Застосування пробації в Україні : навчальний посібник. Чернігів : Десна Поліграф, 2019, 208 с.
2. Пробація в Україні : наук. практ. посіб. Київ : Національна академія прокуратури України, 2018. 120с.

ДОРОЖНЯ КАРТА МОДЕРНІЗАЦІЇ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В ПЕНІТЕНЦІАРНУ СИСТЕМУ

Дмитренко Н. А.

*доктор філософії в галузі права,
доцент кафедри Херсонського юридичного факультету
Одеського державного університету внутрішніх справ
м. Одеса, Україна*

Дорожня карта модернізації кримінально-виконавчої системи України в пенітенціарну систему України в умовах сьогодення відповідає Концепції реформування (розвитку) пенітенціарної системи України, схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 13 вересня 2017 року № 654-р URL[1].

По-перше, керівництву Державної кримінально-виконавчої служби України пропонується створити плідну й конструктивну співпрацю з вітчизняним науковцями та нашими партнерами із зарубіжних пенітенціарних систем, що дозволить впровадити в діяльність органів і установ виконання покарань інноваційні здобутки як теоретичного, так і практичного спрямування. З цією метою варто відродити наукову експертну раду, яку в свій час очолював професор Богатирьов І.Г.

По-друге, слід не забувати, що успіх будь-яких реформ залежить від рівня їх сприйняття людьми, на яких покладається їх реалізація. А тому реформування пенітенціарної системи України потребує зміни професійної психології та подолання стереотипів у взаємовідносинах персоналу та засуджених. На наш погляд, це неможливо без докорінної

зміни системи підготовки й навчання пенітенціарного персоналу, а також підвищення рівня його мотивації з огляду на характер та обсяг роботи, з урахуванням рекомендацій Європейських пенітенціарних правил.

По-третє, поліпшення умов тримання засуджених та осіб, узятих під варту передбачає, зокрема: розробку заходів із модернізації системи інженерно-технічних засобів охорони і нагляду за засудженими з метою створення багаторівневої системи централізованої охорони і відеомоніторингу; створення автоматизованих інформаційних та телекомунікаційних систем Державної кримінально-виконавчої служби України; забезпечення установ виконання покарань та слідчих ізоляторів сучасним медичним обладнанням, спеціальними санітарними автомобілями для транспортування хворих на туберкульоз тощо.

По-четверте, розробка проектів сучасної інфраструктури органів і установ виконання покарань. Безумовно, це складне завдання з огляду на те, що практично всі виправні колонії на території України будувалися в післявоєнні роки та передбачали групове проживання засуджених. При цьому нерідко під гуртожитки пристосовувалися приміщення іншого функціонального призначення, тому ставити завданням перебудову всіх установ за єдиним проектом нереально, насамперед виходячи з фінансових можливостей.

Важливою складовою такого досвіду є Білоцерківська виправна колонія (№ 35), на базі якої, як вже зазначалося, було розпочато українсько-швейцарський проект «установа-модель», у ході якого так звані казармені гуртожитки було реконструйовано за блочним типом.

На нашу думку, Білоцерківська виправна колонія має стати своєрідним полігоном для впровадження новітніх технологій у різних сферах пенітенціарної діяльності та в найближчій перспективі відповідати сучасним стандартам пенітенціарних закладів.

По-п'яте, не менш важливим у реформуванні пенітенціарної системи України є питання підвищення рівня організації соціально-виховної та психологічної роботи із засудженими. Для його досягнення передбачається розроблення і впровадження науково обґрунтованих методик та програм психолого-педагогічного вивчення особистості засудженого і засобів корекції його поведінки, а також спеціалізованих методик та рекомендацій щодо форм і методів впливу на засуджених за допомогою програм диференційованого виховного впливу.

Важливе значення має удосконалення системи стимулювання засуджених до законослухняної поведінки та ресоціалізації шляхом запровадження поетапної зміни умов їх тримання, розроблення та впровадження системи критеріїв оцінки ступенів виправлення засуджених, налагодження дієвої взаємодії органів і установ виконання покарань із суб'єктами соціального патронажу осіб, звільнених із місць позбавлення волі.

По-шосте, варто більше уваги в системі реформування пенітенціарної системи України приділити модернізації підприємств установ виконання покарань, а також удосконалення системи професійної підготовки засуджених. Сьогодні викликає стурбованість критичний стан сфери виробничої діяльності підприємств установ виконання покарань, відсутність ефективної системи мотивації трудової діяльності засуджених, що не сприяє закріпленню у них трудових навичок як невід'ємної складової процесу ресоціалізації, а також відшкодуванню збитків, заподіяних кримінальними правопорушеннями (сьогодні загальна сума за виконавчими листами – сягає понад 500 млн грн.).

Крім того, відсутність пільгових умов діяльності підприємств та механізму їх оподаткування призвело до зростання загальної заборгованості, що не дозволяє спрямувати доходи від працевикористання засуджених на покращення умов їх тримання. Водночас, участь засуджених у суспільно корисній праці, як складова процесу їхньої ресоціалізації, передбачає запровадження дієвого механізму їх заохочення до трудової діяльності та оптимізації системи оплати праці. Йдеться насамперед про розв'язання на законодавчому рівні питань про надання працюючим засудженим так званих «трудовах відпусток», призначення пенсій у період відбування покарання тощо.

І нарешті, соціальна переорієнтація кримінальної політики держави з наданням переваги покаранням, не пов'язаним з позбавленням волі, передбачає вжиття заходів щодо створення правових та матеріально-технічних умов для реформування кримінально-виконавчої інспекції у службу пробачії.

Невід'ємною складовою цих заходів як зауважує професор І.Г. Богатирьов є розроблення і впровадження системи реабілітаційних та корекційних програм для осіб, до яких застосовані покарання, не пов'язані з позбавленням волі, та осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням, а також волонтерських програм, заходів постпенітенціарної опіки та соціального патронажу осіб, звільнених із місць позбавлення волі [2, с. 88].

Література:

1. Концепція реформування (розвитку) пенітенціарної системи України, схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 13 вересня 2017 року № 654-р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/654-2017-%D1%80> (дата звернення 21 жовтня 2021 року).

2. Богатирьов І.Г. Стратегічні засади реформування Державної пенітенціарної служби України та їх науковий супровід. *Право і суспільство*. № 3. 2013. С. 87–88